

OSALLISTAVA JA YHTEISÖLLINEN OPPILAITOS

Jukka Vehviläinen

Johdanto

Tässä käsikirjassa esitellään osallistavan ja yhteisöllisen oppilaitoksen mallia. Teos on tarkoitettu ammatillisen koulutuksen järjestäjien käyttöön oman toiminnan kehittämisen tueksi. Käsikirjassa kuvataan osallisuuden käsitettä ja osallistavan toimintakulttuurin hyötyjä. Lisäksi esitellään konkreettisia malleja ja hyviä käytäntöjä osallisuuden toteuttamiseksi.

Käsikirjassa huomioidaan ammatillisen koulutuksen eri toimijatahot sekä koulutuksen erilaiset tavoitteet. Osallisuutta käsitellään kokonaisuutena; lukijan tulisi saada tietoa miten ja miksi osallisuutta vaalitaan oppilaitoksen kokonaistoiminnassa. Osallisuutta tarkastellaan erikseen oppilaitoksen johdon, opettajien, ohjaushenkilöstön, opiskeluhuollon ja opiskelijoiden näkökulmasta; mitä osallisuus merkitsee ja miten sitä toteutetaan eri ammattiryhmien ja opiskelijoiden arjessa?

Käsikirja on tehty osana Parvessa parempi 2 -hanketta. Tässä Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymän koordinoimassa opetushallituksen rahoittamassa hankkeessa osallisuutta on työstetty eteenpäin usean eri koulutuksen järjestäjän voimin.

Parvessa parempi 2 -hanke

Parvessa parempi 2 -hankkeessa kehitetään opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksia, osallisuutta, yhteisöllisyyttä, vertaistukea ja ryhmäytymistä sekä opintoihin kiinnittymistä koulutuspolkujen eri vaiheissa. Hankkeen myötä kehitetään esimerkiksi asuntola-, tutor- ja opiskelijakuntatoimintaa.

Hankeverkostoon kuuluvat: Kpedu, Sedu, Kaustisen evankelinen opisto, Keski-Pohjanmaan konservatorio, Lappia, Rovala, Peräpohjolan opisto, Careeria, Raahen ammattiopisto ja Riveria.

Lisätietoja hankkeesta: Anne Eteläaho 0447250106, anne.etelaaho@kpedu.fi

Linkki hankkeen www-sivulle <https://www.kpedu.fi/kampanjat/parvessa-parempi-2>

Käsikirjassa esiteltävät käytännöt on luotu Parvessa parempi 2 -hankkeen oppilaitoksissa. Tähän kirjaseen on koottu **vain** otos käytännöistä, käytäntöjä on tiivistetty ja muokattu

hanketoimijoiden tekstien pohjalta. Lisää käytäntöjä ja alkuperäiset kuvaukset löytyvät hankkeen nettisivuilta: <https://www.kpedu.fi/kampanjat/parvessa-parempi-2>

Seuraavaksi osallisuutta lähdetään purkamaan eri näkökulmista; ensimmäisenä käsittelyyn otetaan johdon näkökulma.

OSALLISUUS OPPILAITOKSEN JOHDON NÄKÖKULMASTA

Ammatillinen oppilaitos ihmisten yhteisönä

Johdon ajatuksissa oppilaitos näyttäytynee usein tulostavoitteisena organisaationa. Osallisuuden näkökulmasta oppilaitos on kuitenkin ensisijaisesti yhteisö, ihmisten joukko tai joukkue, jonka tulisi tehdä yhteistyötä yhteisten tavoitteiden eteen. Yhteisön näkeminen siivoo organisaatiosta kaiken hallinnollisen, byrokraattisen ja teknisen, mutta säilyttää tulostavoitteet. Osallistuva yhteisö ja motivoituneet ihmiset ovat organisaation tärkein voimavara; hyvä yhteisö tekee hyvää tulosta.

Ammatillisen koulutuksen reformin myötä oppilaitokset joutuvat samanaikaisesti säästämään euroja ja kehittämään toimintaansa. Tässä kaksoishaasteessa voimavaroja on haettu kollektiivisesta oppimisprosessista ja organisaatiokulttuurin kehittämisestä. Vuoden 2018 aikana tehdyn selvityksen mukaan monet oppilaitokset tunnustavat perinteisen johtajuuden mallin olevan muutospaineiden edessä; vahva hierarkia, mikromanagementti ja käskyttäminen eivät enää toimi. Johtamisen toivotaan perustuvan tiimimäiseen yhteisöllisyyteen, jossa henkilökunnan osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan, osaamista kehitetään ja työntekijöille annetaan luottamusta sekä riittävä määrä vapautta.¹

¹ Johtajuuden muutossaasteista on kirjoitettu esimerkiksi julkaisussa: *Siirtymien vaikutus koulutuspolun eheyteen* (Vehviläinen 2019). Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2019:1. Samat teemat näkyvät raportissa: *Reformi tavoitteista toiminnaksi* (OPH:n toimitusryhmä). Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2018: 14a.

Johtajuuden murroksen lisäksi ammatillista koulutusta leimaa yhteisöllisyyden tarve. Yksilöllisten opinpolkujen koetaan uhkaavan opiskelijoiden ryhmäytymistä ja henkilökuntakin toivoo yhteishenkeä vahvistavia tapahtumia. Hyvä yhteisö saa yksilöstä parhaimman irti, yhteisö on enemmän kuin osiensa summa. Hyötyjä syntyy myös konkreettisen yhteistyön ja osaamisen jakamisen kautta – kun ihmiset puhaltavat yhteen hiileen, tekevät töitä yhdessä, tukevat työ- ja opiskelukaveria, niin hyvä yhteishenki materialisoituu yhteiseksi tuloksen tuottamiseksi.

Yhteisöllisyyden konkreettisin muoto on tiimityö. Uudet johtamisihanteet ohjaavat oppilaitoksia tiimien tavoitteelliseen ja ratkaisukeskeiseen käyttämiseen:

Tiimityötä tehdään verkostoissa, työ- ja opiskeluryhmissä tai tietyn teeman mukaan nimetyissä klustereissa. Tiimiorganisaatio toimii kuin ylimmän johdon "työrukkasena" tai välitason johtamismallina, joka linkittää isot strategiset linjaukset arkitason toimintaan. Tiimien kautta ylin johto pystyy hyödyntämään oppilaitoksen monipuolisen osaamisen, ja samalla luottamus sekä osallistaminen leviävät mahdollisimman laajalle.

Osallistavan, yhteisöllisen ja demokraattisen oppilaitoksen rakentaminen ei synny pelkäämään yksittäisten käytäntöjen ja kikkojen avulla. Kaikki lähtee oppilaitoksen ilmapiiristä, joka sallii erilaisten mielipiteiden ja persoonien esilletulon. Suvaitsevaisuus on välttämättömän arvo yhteisöllisyyden taustalla, ilman sitä ihmiset eivät uskaltaudu tai pysty avoimeen vuorovaikutukseen.

Jos yhteisöllisyys ajatellaan voimavarana, yhteisen jakamisen ja kehittämisen foorumina, niin siihen tarvitaan vuorovaikutusta ja erilaisia mielipiteitä. Jos mielipiteitä halutaan, niin ihmisille täytyy järjestää kuulemismahdollisuuksia ja heitä täytyy kuulla. Suvaitsevaisuus, luottamus ja avoin vuorovaikutus eivät ole siis vain arvoja, ne ovat myös välttämättömiä keinoja tehokkaassa yhteisössä.

Oppilaitos tulisi kokea omaksi ja yhteiseksi paikaksi ("yhteisöksi"). Omistajuuden tunne lisää sitoutumista ja luottamusta. Omistajuuden tunteeseen liittyy kokemus siitä, että omaan työhön ja työympäristöön voi vaikuttaa. Opiskelijoille omistajuuden tunne merkitsee omiin opintoihin ja tulevaisuuteen kiinnittymistä.

Yhteisöllisyys, omistajuuden tunne ja osallisuus syntyvät yhteisen tekemisen ja vuorovaikutuksen kautta. Johdon vastuulla on kokonaisuuden hallinta ja toimintojen koordinointi. Johdon tulee huolehtia osallisuuden kokonaiskuvasta.

Käsikirjan seuraavat alaluvut rakentavat osallisuuden kokonaiskuvaa johdon käyttöön; miten osallisuus toteutuu omassa oppilaitoksessa ja millaisia kehittämishaasteita meidän osallisuudessa on?

Johdannoksi esitellään lyhyt katsaus siitä, mitä osallisuudella yleensä tarkoitetaan ja miksi sen ylläpitäminen tai lisääminen on tärkeää.

Osallisuutta lain nimessä

Koulutusreformin yhtenä keskeisenä tavoitteena on aktiivisuuden ja osallisuuden vahvistaminen. Vuonna 2018 uudistetun lain mukaan opiskelijalla on oikeus toimia ja itse vaikuttaa oman opiskelupolun rakentumiseen sekä omien oikeuksien toteutumiseen. Reformi ohjaa osallisuuteen etenkin henkilökohtaistamisen ja osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS) myötä. Opiskelijan kokemukset, mielipiteet, tarpeet ja valmiudet on kuultava aiempaa huolellisemmin. Osallisuus on läsnä myös oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Osaamisperusteisuuden tavoite edellyttää myös opiskelijalta oman osaamisen sanoittamista ja oppimistarpeiden arviointia.

Koulutuksen järjestäjän tulee varmistaa opiskelijoille mahdollisuus vaikuttaa koulutuksen järjestäjän toimintaan ja sen kehittämiseen sekä opiskelijoita koskevien päätösten tekemiseen. Esimerkiksi opiskelijakuntien olemassaolo, tehtävät ja toimintaedellytykset on säädetty lakiin. Reformin rahoitusuudistus lisää omalta osaltaan kuulemisen velvoitetta; opiskelijapalautteen käyttöönotto rahoitusperusteena lisää opiskelijoiden vaikutusmahdollisuutta ja toteuttaa asiakaslähtöisyyden periaatetta.

Osallisuus on kirjattu myös oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin. Vuonna 2013 uudistetussa laissa määritellään, että opiskeluhuollon tarkoituksena on edistää opiskelijan ja koko

opiskeluyhteisön hyvinvointia, huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä sekä opiskelijoiden osallisuutta itseään ja opiskeluyhteisöä koskevissa asioissa. Puhutaan yhteisöllisestä opiskeluhuollosta ja siihen liittyvästä osallistamisesta.

Neljä näkökulmaa osallisuuteen

Koulutusta ohjaavat lakipykälät määrittelevät osallisuuden vaikuttamiseksi, kuulluksi tulemiseksi – ja osallistumiseksi. Osallisuus on osallistumista? Käsitteiden läheisyys ja päällekkäisyys kertoo siitä, että osallisuuden käsitettä on hyvä avata vähän tarkemmin. Osallisuutta voidaan kuvata neljän näkökulman kautta.

Oikeusnäkökulma korostaa jokaisen oikeutta osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin päätöksiin. Kyse on demokraattisten yhteiskuntien arvosta ja ihmisoikeuksista. Tämän ajatuksen mukaan oppilaitosten tulee noudattaa demokratian arvoja ja tarjota "kansalaisilleen" osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Arvojen ja periaatteiden keskeinen sisältö on kirjattu myös oppilaitosten toimintaa ohjaviin lakeihin. Lait, normit, asetukset ja byrokraattiset pykälät muistuttavat arvoista ja ihanteista – jos ne arjen keskellä pääsevät unohtumaan.

Kasvamisen ja kehittymisen näkökulma korostaa ihmislapsen kasvua aktiiviseksi ja vastuulliseksi kansalaiseksi. Demokratian jatkuvuus turvataan sillä, että sukupolvi sukupolven perään oppii ottamaan vastuuta laajemmasta yhteisöstä ja yhteiskunnasta. Iän karttuessa ihmisen odotetaan täyttävän aktiiviseen verojen maksuun ja äänestämiseen kannustavat normit; elätettävästä kasvaa huoltovastuun kantaja. Oppilaitoksissa tämä näkökulma tarkoittaa sitä, että osallistamisen ja osallisuuden keinoja käytetään opiskelijoiden kasvattamisen välineinä. Aktiivisen, vastuullisen kansalaisen kasvattaminen määrittyy kuin yhdeksi alatavoitteeksi yleisen kasvatustavoitteen sisällä.

Yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin näkökulmassa osallisuus on yhteistä tekemistä ja kokemusta. Tämänkin näkökulman taustalla ovat ikaikaiset ihmisluonnon ja yhteiskuntien tarpeet; ihmiset pyrkivät liittymään lajitovereiden seuraan. Oppilaitosyhteisöön kiinnittyminen merkitsee osallisuuden kokemusta, ulkopuolelle jääminen osattomuutta ja syrjäytymistä. Osallisuuden mukana tulevat hyvinvoinnin, turvallisuuden ja luottamuksen kokemukset. Yhteisöllisyys on kuin palapeli tai korttitalo; yhden palasen puuttuminen uhkaa rakennelman kestävyyttä ja pienten palasten lisääminen luo hyviä heijastusvaikutuksia. Esimerkiksi taloudellisen toimeentulon turvaaminen lisää luottamusta ja luottamus vahvistaa osallistumisen halua sekä yhteisöllisyyden kokemusta. Yhteisöllisyyttä rakentamalla yhteisö suojaa jäseniään, ja myös itseään; yhteisön ulkopuolelle jääneiden osattomuus uhkaa koko yhteiskunnan hyvinvointia ja turvallisuutta.

Hyödyllisyys- ja tehokkuusnäkökulmassa osallisuus nähdään voimavarana ja resurssina. Opiskelijoiden ja henkilökunnan osallistamista perustellaan hyvinvoinnin, motivaation ja tehokkuuden lisäämisellä. Sitoutuneet, omistajuuden tunnetta kokevat ihmiset tekevät aktiivisemmin töitä yhteiseksi koettujen tavoitteiden eteen. Mitä enemmän syntyy omaehtoista motivaatiota ja itseohjautuvia yksilöitä tai ryhmiä, sitä vähemmän tarvitaan resursseja ulkoiseen ohjaukseen saati pakottamiseen. Osallistaminen tukee myös toiminnan kehittämistä. Yhteisöllinen ilmapiiri ruokkii ideoiden, mielipiteiden ja kehittämisehdotusten syntymistä.

Näiden neljän näkökulman kautta katsottuna osallisuuden tulisi olla osa oppilaitosten toimintakulttuuria, osallisuutta ei voi ulkoistaa, eristää tai sijoittaa hoidettavien asioiden "to do"-listalle. Osallisuus ei ole tavoite, jonka saavuttamisen voisi kuitata kuin lukujärjestykseen sijoitetun kurssin suorittamisen. Osallisuutta täytyy ruokkia, vaalia ja uudistaa.

Osallisuus on kokonaisuus, joka syntyy osiensa summasta. Tästä syystä oppilaitokset tarvitsevat myös osallisuuskäytäntöjä ja -palasia toimintakulttuurinsa rakentamiseen. Esimerkiksi foorumit, kehittämissryhmät, oppilaskunnat ja kyselyt ovat osallisuuden toteuttamisen konkreettisia työvälineitä.

Yhteisöllisyyden tarve ja yksilöllistymiskehitys

Yhteisöllisyyden tarve on lisääntynyt ammatillisissa oppilaitoksissa. Jatkuva haku ja yksilölliset opintopolut murtavat perinteistä ryhmäopetuksen ja -etenemisen mallia. Digitaalisten oppimisympäristöjen ja etäopetuksen yleistyminen sekä työpaikoilla tapahtuva koulutus hajauttavat opettajia ja opiskelijoita, jolloin riskinä on vuorovaikutuksen ja sosiaalisen tuen heikkeneminen.

Opiskelijoiden ryhmäyttäminen on tullut uudella tavalla haasteelliseksi. Parvessa parempi 2-hankkeessa on kehitetty malleja tähän tarpeeseen. Esimerkiksi Kaustisen evankelisessa opistossa ryhmäyttämistä tehdään tutkinnon osiin rakennettujen tiimien avulla:

Tutkinnon osa -malli

Perustutkinnon tutkinnon osiin on rakennettu Microsoft Teamsin avulla omat tiimit jokaiseen tutkinnon osaan. Tutkinnon osasta vastaava opettaja lisää opiskelijat tiimiin ja perehdyttää käyttöön. Tiimin

sisältä löytyvät e-perusteet ja Osaan.fi kyseisestä tutkinnon osasta. Tiimin tiedostoista löytyvissä kansioissa on tietoa opistolla opiskelusta. Kansioista löytyy myös lähiopetuksen materiaaleja, työpaikalla tapahtuvan koulutuksen ohjeet ja lomakkeet sekä näytön ohjeet ja lomakkeet.

Opettaja vastaa myös tutkinnon osan alussa tapahtuvasta ryhmäytyksestä. Tiimin keskusteluosiota käytetään osana opintoja ja myös työpaikalla tapahtuvan koulutuksen aikana vahvistamaan yhteisöllisyyttä. Tiimi mahdollistaa myös monipuolisemmat opetusmenetelmät.

Tiimiin on lisätty myös palautejärjestelmä. Opiskelijat antavat tutkinnon osasta palautetta tutkinnon osan päätöstilaisuudessa.

Lisätietoa: henna.harju@edu.kaustinen.fi (Kaustisen Evankelinen Opisto)

<https://www.kpedu.fi/kampanjat/parvessa-parempi-2/joustava-sisäänotto>

Joustavasta hausta ja yksilöllisistä poluista huolimatta perinteiset ryhmäyttämiskäytännöt ovat edelleen tarpeellisia. Niitä voidaan käyttää soveltaen lukuvuoden eri vaiheissa. Parvessa parempi 2 -hankkeessa on vietetty *yhteisilloja*, *yhteisöllisyyspäiviä* ja kokoonnuttu *yhteislaulujen* merkeissä:

Yhteisilta

Kaustisen Evankelisen Opiston, Kaustisen musiikkilukion ja Kpedun raviopiston opiskelijoille järjestettiin yhteisilta 4.9.2019 Kaustisen urheilutalolla klo 19-21. Ilta järjestettiin yhteistyössä Kaustisen kunnan vapaa-aikatyön, etsivän nuorisotyön sekä Kaustisen ja Ullavan seurakunnan kanssa.

Illan ohjelmassa oli vapaata yhdessäoloa, lentopallon pelaamista, biljardin pelaamista, ilma-aseamunnan kokeilua, tutustumista alueen toisen asteen opiskelijoihin ja nuorisotyöntekijöihin sekä iltapalan syömistä.

Lisätietoa: henna.harju@edu.kaustinen.fi (Kaustisen Evankelinen Opisto)

Yhteisöllisyyspäivä

Yhteisöllisyyspäivään osallistuvat koko oppilaitoksen opiskelijat ja henkilökunta. Syksyllä kuukauden kuluessa koulutuksen alkamisesta opiskelijat ja henkilökunta kokoontuvat ulkoilemaan luontopolulle,

retkeilyalueelle tai vastaavaan puistoon. Siellä järjestetään tutustumisleikkejä. Tutustumisleikit suunnitellaan etukäteen hyvin, ja ne liittyvät ammatillisen tutkinnon osaan. Esimerkiksi Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon opiskelijat saavat käytännön harjoitusta ja kokemusta ryhmäytymisestä ja isomman ryhmän ohjaamisesta.

Laavulla paistetaan makkarat ja syödään eväät. Ruokailun jälkeen ohjelmassa on laulua, kävelyä, metsäjoogaa ja marjastusta.

Lisätietoa: pekka.pasala@rovala.fi (Rovala-opisto)

Koko koulun yhteislaulutilaisuus

Kokoonnutaan säännöllisesti koulun juhlasaliin laulamaan suomenkielisiä lauluja; osallistetaan ja yhteisöllistetään koko oppilaitosta yhteislaulumenetelmällä. Samalla aikuisten perusopetusopiskelijat (maahanmuuttajat) saavat harjoitusta suomen kieleen ja oppivat suomalaista kulttuuria.

Laulutilaisuuden järjestäjänä opiskelijaryhmä kerrallaan, joka organisoii tilaisuuden paikan, ohjelman ja muut järjestelyt.

Lisätietoa: ari.muotka@ppopisto.fi (Peräpohjolan Opisto)

Uusien osallisuuskäytäntöjen tarve on yhteydessä ammatillisen koulutuksen yksilöllistymiskehitykseen. Opiskelijoiden yksilöllisyys, itsenäisyys ja itseohjautuvuus nähdään tärkeinä arvoina, mutta puhutaan myös sosiaalisten taitojen ja yhteisöjen välttämättömyydestä. Miksi nämä kaksi kehityssuuntaa ovat yhteydessä toisiinsa?

Yksi selitys löytyy pedagogisten menetelmien kehittymisestä ja opetustrendeistä. Tätä teemaa tarkastellaan tarkemmin opetukseen keskittyvässä alaluvussa.

OSALLISUUS OPETUKSEN NÄKÖKULMASTA

Itsenäiset pärjääjät ja sosiaaliset vastuunkantajat

Koulutusreformissa korostetaan oppijan aktiivista roolia. Opiskelijat tarvitsevat oppimisen metataitoja, esimerkiksi ongelmanratkaisukykyä, itsenäisen tiedonhaun valmiuksia ja kriittistä ajattelua. Etäopetuksen eri muodot kasvattavat suosiotaan. Tiivistäen: opiskelijan toivotaan ottavan vastuuta omasta oppimisestaan. Nämä vaatimukset ja toiveet määrittelevät opiskelijan *itsenäiseksi pärjääjäksi*.

Toisaalta opetusta toteutetaan yhä useammin erilaisissa ryhmissä ja yhteisöissä. Projektimuotoinen opetus, ryhmätyöt ja työpaikalla tapahtuva oppiminen korostavat opetusta ja oppimista sosiaalisena tapahtumana. Opiskelu on yhteisön sääntöjen alla tapahtuvaa vuorovaikutuksellista toimintaa. Oppimisdialogit- ja tilanteet perustuvat yhteistoimintaan sekä yhteisön jäsenenä toimimiseen. Ammattitaidon lisäksi opitaan työelämässä ja yhteiskunnassa yleisesti tarvittavia metataitoja, yhteisöllisen opetuksen myötä opiskelija määrittyy *sosiaalisesti vastuunkantajaksi*.

Sosiaalisuus ja vuorovaikutustaidot ovat tärkeitä yhteiskuntaan valmentamisen kannalta, mutta arjen tasolla kyse on myös oppimisen varmistamisesta. Osallisuuden puute voi laskea opiskelijan motivaatiota opintoja ja omaa yhteisöään kohtaan. Osallisuuden kokemus puolestaan tukee opintoja.

Opiskelija tarvitsee yhteisöön kiinnittäviä valmiuksia (mm. vuorovaikutustaidot, sosiaalinen rohkeus), samalla kun noita valmiuksia pyritään kehittämään. Nykyiset opetusmenetelmät sekä edellyttävät osallisuutta, että lisäävät sitä:

Osallisuuden, oppimisen ja itsenäisen pärjäämisen yhteys tulee parhaiten esiin työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa. Opiskelijan kiinnittyminen työpaikan sosiaalisiin käytänteisiin avaa uusia oppimismahdollisuuksia ammatillisen osaamisen saavuttamiseksi. Osallisuuden kokemukseen sisältyvät hyväksyntä, arvostus ja ryhmään kuulumisen tunne ovat yhteydessä työssä suoriutumiseen.² Opiskelijan osaaminen lisää arvostuksen ja työyhteisöön sulautumisen mahdollisuuksia, arvostuksen myötä

² Aiemmin on havaittu, että osallisuus ja oppiminen syntyvät työyhteisössä vastavuoroisen prosessin seurauksena. Vaikuttavia tekijöitä ovat työnkuvan vastuullisuus ja monipuolisuus, työyhteisön kulttuuri ja käytännöt (mm. tasa-arvoisuus, hierarkia, vuorovaikutus) sekä opiskelijan itseohjautuvuus ja motivaatio. Lähde: Rintala, H., Pylväs, L. ja Nokelainen, P. (2017). Oppisopimusopiskelijan osallisuus työyhteisössä. Teoksessa: A. Teom, M. Rautiainen, & J. Tähtinen (Eds.), Kasvatus, oppiminen ja osallisuus. Jyväskylä: Suomen KasvatustieteellinenSeura.

oppimistilanteet järjestyvät jatkossa yhä suotuisimmiksi. Osallisuus ja työyhteisöön kiinnittyminen tehostaa oppimista ja ammatillisen osaamisen syntymistä. Kysymys on siis myönteisestä kehästä.

Osallisuus ja oppimisen myönteinen kehä

Kun kaksisuuntainen vaikutus ("osaaminen lisää arvostusta ja arvostus lisää osaamista") yhdistyy tiimimäisten ja monipuolisten oppimisympäristöjen käyttöön, niin opiskelijalla on paljon mahdollisuuksia myönteisen kehän käynnistämiseen. Esimerkiksi projekteissa ja roolijakoon perustuvassa ryhmäopetuksessa kukin opiskelija voi toimia parhaiten hallitsemassaan roolissa. Kun erilaisia osaamisen ja pärjäämisen kenttiä on mahdollisimman paljon, yhä useampi opiskelija löytää oman tapansa menestyä ja saada arvostusta.

Myönteisen kehän käynnistäminen vaatii joskus erityisen yksilöllistä ja yhteisöllistä kohtelua. Koulutuksen kielenkäytössä puhutaan myös *erityisestä tuesta*. Tätä voidaan toteuttaa esimerkiksi avointen oppimisympäristöjen ja opinpajatoiminnan avulla. Pajamuotoinen opiskelu tarjoaa usein enemmän mahdollisuuksia opiskelunvalmiuksien ja -tarpeiden kartoittamiseen. Yksi esimerkki on Careerissa kehitetty StudyO -malli:

Avoin oppimisympäristö, StudyO

Kaikille avoin pedagoginen oppimisympäristö, StudyO, auttaa Careerian opiskelijoita eri toimipisteissä. Tarjolla on ohjausta, tukea, neuvontaa ja juttuseuraa. StudyO palvelee eri toimipisteissä maanantaista torstaihin klo 8.00-14.00. Paikalla ovat opot ja erityisopettajat.

StudyO mahdollistaa sujuvamat yksilölliset opintopolut ja erilaisten opiskelijoiden tarpeita voidaan huomioida paremmin. StudyO:ssa voi opiskella ammatillisia aineita ja YTO-aineita. StudyO sopii niille, jotka etenevät opinnoissaan nopeammin ja niille, jotka tarvitsevat niissä enemmän tukea.

Tarvittavat resurssit: Käytössä neljä ohjaustilaa ja paikalla aina joko opo tai erityisopettaja.

Lisätietoa: marja-leena.lehtimaki@careeria.fi (Careeria)

<https://www.kpedu.fi/kampanjat/parvessa-parempi-2/avoimet-oppimisymparistot>

Monipuoliset oppimisympäristöt ovat ajanmukaisia ja muunneltavissa erilaisten opiskelijaryhmien tarpeisiin. Osaamis- ja tarveperusteiset ratkaisut lisäävät motivaatiota, koska jokaiselle opiskelijalle pyritään löytämään paras mahdollinen oppimisväylä. Vaihtoehtojen kirjo lisää myös opettajien motivaatiota ja sitoutumista; opettaja voi tehdä työtään itselleen sopivin menetelmin.

Osallisuuden näkökulma oppimisessa tarkoittaa sitä, että jokaiselle opiskelijalle on mahdollista löytää jokin tapa tai väylä oman osaamisen osoittamiseen. Tämä tukee sosiaalisen arvostuksen saamista ja yhteisöön kiinnittymistä.

Osa taidoista on kontekstisidonnaista; karkean työmiehen ronskit otteet lisäävät arvostusta rakennustyömailla, mutta vanhusten hoivaosastolla tarvitaan ehkä astetta empaattisempaa ja pehmeämpää lähestymistapaa. Itsenäinen pärjääminen ja itseohjautuvuus ovat puolestaan yleisiä metataitoja, joilla saa arvostusta missä tahansa.

Itseohjautuvuus koko yhteisön hyötynä

Itsenäinen pärjääminen, itseohjautuvuus ja yksilölliset taidot auttavat erilaisiin ryhmiin kiinnittymisessä. Tiimityöhön perustuvissa oppimisympäristöissä yksilön valmiudet valjastetaan myös muiden hyödyksi. Opiskelijaryhmä - esimerkiksi projektia tai tilaustyötä tekevä tiimi - on yhteisvastuussa tekemästään työstä. Opettajan tehtävänä on hyödyntää ryhmädynamiikkaa siten, että opiskelijat voivat opettaa toinen toisiaan. Jos jokaiselle löytyy osaava rooli, niin hyvän työnjaon ja vaihtelun myötä ryhmissä päästään vertaistuen tilanteeseen.

Yhteisöllinen opetus pitää sisällään yhteisökasvatusta ja vertaistukea, parhaimmillaan tämä koituu kaikkien hyödyksi:

Kun opiskelijat ohjautuvat ja oppivat omatoimisesti yksin tai ryhmässä, niin henkilökunnan ammattitaitoa, aikaa ja resursseja voidaan suunnata muualle. Mitä useampi opiskelija saadaan osallistettua oman opiskelunsa motivoituneeksi omistajaksi, sitä enemmän voidaan ohjata niitä opiskelijoita, jotka tarvitsevat ohjaajan tai opettajan apua.

Moni opiskelija tarvitsee kuitenkin tukea ja ohjausta oman itseohjautuvuutensa vahvistamiseen. Itseohjautuvuutta tuetaan esimerkiksi opiskelijan valmiuksia ja (sosiaalisia)

pohjaitoja lisäämällä. Parvessa parempi 2 -hankkeessa toteutettu COOL-opiskelu on yksi esimerkki tällaisesta käytännöstä:

COOL-malli

COOL-mallissa korostuu yhdessä oppiminen sekä opiskelijan itseohjautuvuus ja vastuu omasta oppimisestaan. Opiskelu on opiskelijakeskeistä ja tapahtuu entistä enemmän avoimissa oppimisympäristöissä.

COOL-opiskelu tukee ja auttaa opiskelijaa henkilökohtaistetun ja yksilöllisen opiskelun aikana. COOL-opiskelu on opiskelua erilaisissa oppimisympäristöissä itsenäisesti, parin kanssa tai ryhmässä oman ohjaajan ja muiden opettajien ohjauksessa. COOL -opiskelu perustuu dialogisuuteen, ryhmäkeskusteluihin ja yhdessä oppimiseen. Yhteiset kysymykset, keskustelut, ongelmanratkaisut ja vuorovaikutus vievät kohti yhteisöllistä oppimista ja oivaltamista. Tavoitteena on itsenäinen ja vastuullinen työskentely. Opiskelun tukena on COOL-työkirja.

COOL-opiskelun keskeisiä osa-alueita ovat esimerkiksi vuorovaikutustaidot, vastuunottokyky, ryhmätyötaidot, ajanhallinta, ongelman ratkaisu sekä kyky perustella tehtyjä ratkaisuja.

COOL-mallin mukaista työskentelyä on käytetty kasvun ja osallisuuden edistämisen tutkinnon osassa ja oman ohjaajan käymissä ohjauskeskusteluissa. COOL-mallin mukaista opetusta ja ohjausta käytetään syyslukukaudesta 2019 lähtien ohjauspajoissa ja luodaan YTO valinnaiseen osioon työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen Moodle-kurssi, jossa toteutuvat COOL-opiskelun keskeisiin osa-alueet.

Lisätieto: seija.ruotsalainen-karjula@careeria.fi (Careeria)

<https://www.kpedu.fi/kampanjat/parvessa-parempi-2/yhteisöllinen-ja-osallistava-työ>

Itseohjautuvuus tukee oppimista ja opinnoissa pärjäämistä, mutta myönteiset vaikutukset ulottuvat laajemmallekin. Ulkoisen ohjauksen tarve vähenee ja opiskelijat saavat aktiivisen kansalaisuuden edellyttämiä valmiuksia.

Itseohjautuvuuden hyvinä käytäntöinä pidetään osallisuuden ja omistajuuden tarjoamista, mielekkäitä opetusmenetelmiä ja hyvinvoivaa oppimisympäristöä. Lisäksi opiskelijalle tulee tarjota tietoa, taitoa, valmiuksia ja voimia oman elämänsä ja opiskelunsa hallitsemiseen.³

Kun itseohjautuvuutta tarkastellaan opiskelijan ura- ja elämänkaarinäkökulmasta, niin problematiikka paikallistuu etenkin opinto-ohjauksen kentälle. Seuraavaksi osallisuutta käsitellään opinto-ohjauksen näkökulmasta.

OSALLISUUS JA OPINTO-OHJAUS

Osallisena omassa elämässään

Koulutusreformin vaatimukset edellyttävät itseohjautuvuuden lisäämistä. Toisaalta esimerkiksi julkisessa keskustelussa on esitetty, ettei kaikilla opiskelijoilla ole riittävästi valmiuksia itseohjautua. Vaatiiko ammatillinen koulutus siis liikaa?

Itsenäinen, aktiivinen ja osallistuva kansalainen on demokraattisen yhteiskunnan keskeinen hyve. Viimeistään työelämässä nykyisiltä opiskelijoilta edellytetään itseohjautuvuutta ja itsenäistä pärjäämistä. Itseohjautuvuuden kehittäminen ja lisääminen on siis oikea päämäärä ja tavoite.

Itseohjautuvuus ei ole mikään valmius tai ominaisuus, joka joko on tai ei ole. Siihen kasvetaan yksilöllisen kasvu- ja kehitystarinan kautta. Itseohjautuvuus on sidoksissa motivaatioon ja tekemisen merkityksellisyyteen. Jos tekeminen on mielekästä ja tavoitteet kiinnostavia, niin aktiivisuus yleensä lisääntyy. Motivoitunut ihminen *osallistuu*

³ Itseohjautuvuuden kehittämisestä on kirjoitettu opas Valmis-hankkeen toimesta. Teos kertoo, miten Varsinais-Suomen ja Satakunnan ammatillisissa oppilaitoksissa on tuettu opiskelijoita kantamaan enemmän vastuuta omasta oppimisestaan. Julkaisu löytyy osoitteesta: <http://arjenarkki.fi/menetelmapankki/hyvät-kaytannot/912>

ja *sitoutuu* tekemiseensä. Jos toimintaympäristö ("opiskeluyhteisö") tukee omaa tekemistä, niin yhteisöön *kiinnittyminen* on todennäköisempää.

Itseohjautuvuus, osallisuus ja motivaatio liittyvät vahvasti toisiinsa; lisäämällä yhtä, vahvistat muita. Opinto-ohjauksen näkökulmassa huomio kiinnittyy ammatinvalinnan onnistumiseen, joka tarjoaa kimmokkeen päivittäiseen opiskeluun. Ohjaushenkilöstö täydentää opinpolkua luotsaamalla opiskelijaa eteenpäin.

Ohjauksen kuluessa opiskelija saa riittävästi tietoa itsestään sekä tarjolla olevista mahdollisuuksista. Opiskelijalle esitellään erilaiset koulutusvaihtoehdot, oppimisväylät, uramahdollisuudet ja koko ammatillinen tulevaisuuskuva. Opiskelija osallistetaan oman elämänsä mahdolliseen tulevaisuuteen; herätetään oman elämän omistajuuden ja hallinnan kokemus.

Ammatillisen tulevaisuuden tukeminen vaatii usein opiskelijan itsetuntemuksen lisäämistä. Parvessa parempi 2 -hankkeen käytännössä tarjotaan tähän liittyviä opintojaksoja:

Paikallisesti tarjottava tutkinnon osa

Paikallisesti tarjottava tutkinnon osa (15 osp), johon sisältyy parempaan itsetuntemukseen tähtäviä keskusteluja ja tehtäviä (4-5 krt). Tavoitteena on ohjata opiskelijaa tunnistamaan itse haasteensa ja vahvuutensa. Kohderyhmänä keskeyttämiskäytännössä olevat opiskelijat ja jatkuvalla haulla sisään tulevat opiskelijat. Tutkinnon osan aikana tuetaan opiskelunvalmiuksia niin, että ammatillisten opintojen alkussa voimavarat riittävät opiskeluun. Mikäli koulukuntoisuus ei riitä, niin opiskelija ohjataan sopivien palveluiden piiriin.

Käytäntö mahdollistaa opintoalojen keskittymisen omaan ydintehtävään, oikea-aikaisella ja joustavalla tuella ennaltaehkäistään poissaolojen ja keskeyttämisen riskiä. Lisäksi jatkuvalla haulla sisään tulevat opiskelijat saavat tarvitsemansa osaamisen ja osallisuuden tunteen ennen opintoalalle siirtymistä.

Lisätieto: Suvi.hyyrykoski@sataedu.fi (Sataedu)

Opiskelija osallistetaan omaan opinpolkuunsa itsetuntemusta lisäämällä. Ohjauksen onnistumisen edellytyksenä on hyvä vuorovaikutus, joka tukee opinto-ohjauksen prosessiin osallistamista.

Vertaisohjaus

Opinpolkuun osallistamisen lisäksi ohjaushenkilöstö pyrkii kiinnittämään opiskelijoita omaan yhteisöönsä. Opiskelijoita ohjataan vaikkapa opiskelijakuntiin, tutor-toimintaan ja erilaisiin viihteellisiin tapahtumiin. Nämä yhteisöt nähdään tärkeänä osana opintoihin ja ammattialaan sosiaalistumista.

Yksi osallisuuden ja yhteisöllisyyden nykytrendi on se, että opiskelijat osallistetaan oppilaitoksen toimintaan ja opiskelijayhteisöjä käytetään ohjauksen- ja opetuksen tukena. "Opiskelijat tekevät opiskelijoille" - ajatuksen mukaan opiskelijat tukevat, ohjaavat ja opettavat toinen toisiaan. Tämä vertaistuki konkretisoituu ja systematisoituu esimerkiksi opiskelijatutor -toiminnassa. Opinto-ohjauksen kentällä voidaan puhua vertaisohjauksesta. Esimerkiksi Keski-Pohjanmaan ammattiopistossa on käytössä opiskelijoiden ammatti-show:

Ammatti-show

Opiskelijoiden suorittama oman alan markkinointi: ammatti-show. Jokaiselta alalta 1-4 opiskelijaa esittelevät omaa opiskelualaansa Tulevaisuuden osaajat tapahtumassa, joka on tarkoitettu peruskoulun yläkoulun oppilaille. Esittely tapahtuu lava-show:n muodossa. Tapahtumaa varten alojen esittelyt on spikattu valmiiksi, taustalla soi musiikki ja opiskelijat ovat oman alansa työvaatteissa ja mukana on jotain alaan liittyvää välineistöä.

Lisätieto: laura.nikkanen@kpedu.fi (Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä)

<https://www.kpedu.fi/kampanjat/parvessa-parempi-2/yhteisöllinen-ja-osallistava-tyo>

Hyvän itsetuntemuksen ja vahvan opiskelumotivaation herättäminen ovat opinto-ohjauksen ydintavoitteita. Nämä ominaisuudet tukevat oppilaitosyhteisöön kiinnittymistä ja opiskelijan hyvinvointia.

Hyvinvoinnin lisääminen on yksi opinto-ohjauksen tavoitteista, mutta opiskeluhuollon kentällä hyvinvoinnista huolehtiminen on julkilausuttu päämäärä ja työtä ohjaava normi. Seuraavaksi osallisuutta tarkastellaan opiskeluhuollon näkökulmasta.

OSALLISUUS OPISKELUHUOLLON NÄKÖKULMASTA

Opiskeluhyvinvointiin osallistaminen

Vuonna 2014 voimaan tulleen oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaan opiskeluhuollon tarkoituksena on edistää opiskelijan ja koko opiskeluyhteisön hyvinvointia, huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä sekä opiskelijoiden osallisuutta itseään ja opiskeluyhteisöä koskevissa asioissa

Hyvinvointi on laaja kokonaisuus, joka sisältää useita eri osa-alueita ja hyvinvoinnin nyansseja; hyvinvointi syntyy tai katoaa useiden eri tekijöiden yhteisvaikutuksena.

Koulutuskeskus Brahessa tätä kokonaisuutta on jäsennetty opiskeluhyvinvoinnin teemakuukausien avulla. Hyvinvointityö aikataulutetaan eri osakokonaisuuksiin, jokaisen kuukauden aikana keskitytään tiettyyn teemaan. Menetelmä toimii siis myös hyvinvointityön vuosikellona:

Opiskeluhyvinvoinnin teemakuukaudet

Lukuvuosi etenee opiskelijahyvinvoinnin osalta teemakuukausittain. Hyvinvoinnin vuosikellossa on yhteistyöllä laaditut teemakuukaudet, jotka jäsentävät ja yhtenäistävät toimintaa. Teemakuukaudet pitävät sisällään hyvinvointia lisääviä toimintatapoja.

Teemat huomioidaan opetuksessa, ryhmänohjauksessa sekä erilaisin tapahtumin ja tempauksin. Teemakuukausien avulla kokeillaan ja etsitään uusia toimintatapoja sekä pyritään opintojen sujuvaan etenemiseen ja opintoihin sitoutumiseen. Teemakuukaudet ovat osa yhteisöllistä opiskeluhoitoa ja niitä toteuttaa koko henkilökunta. Opiskeluhoitoryhmä tukee ja koordinoi toimintaa.

Teemakuukaudet: Elokuu – ryhmäytyminen; Syyskuu – opiskeluihin sitoutuminen; Lokakuu – hyvinvointi; Marraskuu – päihteettömyys; Joulukuu – käytöstavat; Tammikuu – opintojen eteneminen;

Helmikuu – turvallisuus; Maaliskuu – liikunta; Huhtikuu – kulttuuri ja kansainvälisyys; Toukokuu – seksuaaliterveys.

Lisätieto: paivi.antinoja@raahenedu.fi (Koulutuskeskus Brahe)

<https://www.kpedu.fi/kampanjat/parvessa-parempi-2/opiskelijaa-voimannuttavat-menetelmat>

Vuosikellomaista suunnittelua ja koordinointia toteutetaan myös esimerkiksi Koulutuskeskus Sedussa, jossa vuoden aikana tapahtuvat osallisuustoiminnat on koottu selkeään ja informatiiviseen kuvaan:

Opiskelijahyvinvoinnin vuosi

Yhteistyössä Sedu liikkeessä –liikkuva opiskelu 2 –hankkeen kanssa kehitettiin Opiskelijahyvinvoinnin vuosi –kuva, jonka sisältö suunniteltiin yhdessä eri työryhmissä sekä opiskelijakunnan edustajien kanssa lukuvuonna 2018-2019.

Kuvassa on nähtävillä tärkeät päivittäin huomioitavat opiskelijahyvinvointiin liittyvät asiat ja palvelut. Kuvan ohessa on myös linkit, joista löytyy aiheeseen liittyvää tietoa. Vuosittaiset tapahtumat näkyvät kuvassa, helpottaen tapahtumien suunnittelua. Yksiköissä on ohjeistettu tekemään vielä yksiköiden omat vuosikellot.

Tapahtumiin kuuluvat esimerkiksi:

-Hyvinvointivirtaa -viikossa kaikki yksiköt osallistuvat opiskelijafoorumien ja yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän suunnitteluun mukaan. Aamupuuro on joka aamu ja jokaiselle päivälle löytyy ohjelmaa tempauksista taukoliikuntaan.

-Kansainvälisyys kuuluu kaikille -viikolla on kannustettu opettajia huomioimaan kansainvälisyys tunteillaan. Kansainvälisyys kuuluu kaikille –tapahtuman järjestävät kansainvälisyysvastaavat ja siellä on maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden sekä vaihto-opiskelijoiden ja opettajien esityksiä ja monenlaista toimintaa sekä tietoa mm. lähetystyöstä.

Joulumieli-viikolla alat voivat muistaa toisiaan tai tuoda joulumieltä sedulaisille erilaisin käytäväkoristeluin tai viedä joulumieltä vaikka postikortein vanhuksille.

-Ystävänpäivänä huomioidaan toisia ja muistetaan hyvät käytöstavat. Kannustetaan esimerkiksi todellista talenttia ilmoittautumaan SakuStars-kilpailuihin.

-SeduFest-on kerännyt keväällä vielä yksikön väen yhteen ja kisailemaan yhdessä erilaisilla pisteillä. Osa yksiköistä on viettänyt piknikkiä hyvää musiikkia kuunnellen.

Lisätieto: tiina.parantainen@sedu.fi (Koulutuskeskus Sedu)

<https://www.kpedu.fi/kampanjat/parvessa-parempi-2/yhteisöllinen-ja-osallistava-työ>

Opiskeluhyvinvointiin vaikuttavat myös oppilaitoksen ulkopuoliset asiat. Esimerkiksi vapaa-aika, elämäntavat, terveys, ihmissuhteet, asuminen ja raha-asiat joko tukevat tai heikentävät opiskeluhyvinvointia.

Parvessa parempi 2 -hankkeessa on kehitetty myös opiskelija-asuntoloihin paikallistuvia käytäntöjä. Asuntolat tarjoavat jo sinällään hyvän mahdollisuuden opiskelijoiden osallistamiselle, koska yhteisöllisyys, yhteinen vapaa-aika ja toiminnallisuuden tarve ovat koko ajan läsnä. Tiiviin yhteisöllisyyden takia yhteishengen ja suvaitsevaisuuden varmistaminen on kaikkien viihtyvyyden kannalta olennaista.

Asuntolayhteisöllisyyttä voidaan toteuttaa arjen osallisuuden lisäksi myös erilaisten leikkien ja tapahtumien avulla. Seuraavaksi esitellään Ammattiopiston Lappian käytäntöä, joka on avoin kaikille opiskelijoille ja henkilökunnallekin:

Pakohuonepeli

Toteutetaan pakohuonepeliä Ammattiopisto Lappian Tornion toimipaikan asuntolassa. Asuntolan kellarin pommisuojaan on luotu kaksi erilaista pakohuonekonseptia (Pelasta tytöt! Ja Pomminpurku). Pakohuonepelien taustalla on tarina, jonka ympärille on sisustettu huone. Huoneeseen mennään 2-5 hengen joukkueena ja tarkoituksena on 45 minuutin aikana etsiä huoneesta erilaisia vihjeitä, joiden avulla avataan erilaisia huoneesta löytyviä lukkoja (9kpl). Joukkueen päätyessä umpikujaan on mahdollista kysyä apuvihjeitä peliä monitorien kautta seuraavilta asuntolanohjaajilta. Pakohuonepeli on avoin asuntolassa asuvien opiskelijoiden lisäksi henkilökunnalle ja muille opiskelijoille.

Lisätieto: minna.wolff@lappia.fi (Ammattiopisto Lappia)

<https://www.kpedu.fi/kampanjat/parvessa-parempi-2/opiskelijaa-voimannuttavat-menetelmät>

Parvessa parempi 2 -hankkeen käytännöt aktivoivat opiskelijoita (hyvään) tekemiseen, (hyviin) elämäntapoihin ja (oikeanlaiseen) osallistumiseen. Samalla kun opiskelijoita

kiinnitetään oppilaitosyhteisöön, heitä kiskotaan pois vääränlaisiksi katsotuista elämän elementeistä. Tätä kasvattamisen ja opiskeluhuollonkin klassista tehtävää toteutetaan esimerkiksi välituntitoiminnan ja valistamisen keinoin:

Välituntitoiminta

Toiminnan kuvaus: Keskiviikkoisin kahdessa ammattiopiston aulassa ruokatauon aikaan kello 11-12 järjestetään välituntitoimintaa. Jaetaan SharePointissa päivämäärät ja opiskelijakunnan ja opiskeluhuollon ja muun verkoston edustajat varaavat itselleen sopivan ajan.

Välituntitoiminnassa tehtyä:

- Opiskelijakunnan edustajat ovat pelanneet pelejä opiskelijoiden kanssa.
- Psykkari ja kuraattori pyytäneet kirjaamaan post it-lapuille asioita.
- Erytisopettaja ja opiskeluhuollon koordinaattori järjestivät karaoketapahtuman ja kuntopyörien pol-kemista 10 min/ kahvilippu
- Rehtori pelannut pelejä opiskelijoiden kanssa.
- Villa Elban toimija esitellyt opiskelijoille sopivaa kansainvälistä toimintaa
- Suuhygienistit ovat kertoneet hampaiden hoidon tärkeydestä.
- Astma- ja allergialiitto on tuonut esiin hajusteiden aiheuttamia haittoja allergisille

Lisätietoa: anne.etelaaho@kpedu.fi (Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä)

<https://www.kpedu.fi/kampanjat/parvessa-parempi-2/opiskelijaa-voimannuttavat-menetelmat>

Opiskeluhuollon tavoitteisiin kuuluu myös huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö. Ammatillisissa oppilaitoksissa pyritään samoihin käytäntöihin kuin perusopetuksessa; aktiivinen tiedotus ja vanhempain illat ovat keskeisiä keinoja huoltajien osallistamiseen. Käytössä on myös avoimien ovien tutustumisia. Huoltajia voidaan osallistaa ja kuulla myös erityisten huoltajakyselyjen keinoin:

Huoltajakysely

Kysely ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoiden huoltajille. Kartoitetaan huoltajien tyytyväisyyttä erilaisissa opetukseen, ohjaukseen ja oppilaitoksen toimintaan liittyvissä asioissa.

Kysely laitetaan Wilmaan ja kootaan tulokset. Kehittämispäivissä käydään tuloksia läpi ja suunnitellaan miten voidaan parantaa esiin nousseita kehittämiskohteita.

Lisätietoa: anne.etelaaho@kpedu.fi (Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä)

http://arjenarkki.fi/sites/default/files/attachments/good_practices/kpedu_huoltajakysely.pdf

Opiskeluhyvinvoinnin lisäämisen käytännöissä opiskelijat osallistetaan ottamaan vastuuta itsestään, oman elämänsä valinnoista sekä hyvin- tai pahoinvoinnista. Mutta vertaistuen ja -ohjauksen piirteetkin ovat jälleen mukana. Opiskeluhuollon ja hyvinvoinnin teemassa vertaistuki laajenee koko oppilaitosyhteisön huomioimiseen. Opiskelijat ottavat uudenlaista roolia koko oppilaitoksen yhteisöllisyyden rakentamisessa.

Opiskelijat vastuutetaan ja he ottavat vastuuta koko oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista. Tämä näkyy esimerkiksi viihtyisyyden lisäämiseen keskittyvässä käytännössä sekä opiskelijoiden järjestämällä hyvinvointimessuilla:

Coolina Campukselle – viihtyisyys, hyvät tavat ja muiden huomioiminen

Oppilaitoksella toteutettu yhteisöllisyyteen ja vastuullisuuteen liittyvä projekti: Coolina Campukselle, jonka tavoitteena on opiskelijoiden hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden lisääminen.

Opiskelijaryhmät tekevät postereita oman ohjaajan tai opettajan ohjauksessa. Sähköisissä postereissa esitellään opiskeluympäristön siisteyteen ja viihtyvyyteen liittyviä epäkohtia sekä kuvataan omien tekojen vaikutusta kaikkien hyvinvointiin. Lisäksi postereissa ehdotetaan ratkaisuja ja muutosehdotuksia havaittujen epäkohtien korjaamiseksi.

Tavoitteena on, että postereiden ideat ovat sellaisia, jotka voidaan toteuttaa ja joihin voidaan sitoutua oppilaitosympäristössä. Parhaat työt valitsee raati, johon jokainen kilpailussa mukana oleva ryhmä valitsee kaksi edustajaa.

Lisätietoa: seija.ruotsalainen-karjula@careeria.fi (Careeria)

<https://www.kpedu.fi/kampanjat/parvessa-parempi-2/yhteisöllinen-ja-osallistava-työ>

Hyvinvointimessut

Järjestetään hyvinvointimessut yhdessä oppilaitoksen ja verkostojen kanssa. Sovitaan päivä, varataan iso tila. Ollaan yhteydessä oman oppilaitoksen toimijoihin (rehtori, kuraattorit, terveydenhoitajat, opinto-ohjaajat, opiskelijakunta, eri alojen opettajat, Valma-koulutus, vahtimestarit, keittiö, siistijöiden ja kiinteistöalan esimies).

Eri alojen opettajat ja opiskelijat suunnittelevat mitä voivat tehdä yhteisen hyvinvoinnin eteen. Esim. parturi-kampaajat leikkaavat poikien tukkia ilmaiseksi ja letittävät tyttöjen hiuksia. Media-alan opettajat ja opiskelijat vastaavat musiikista. Turvallisuusalan opettajat ja opiskelijat turvallisuudesta. Nuoris- ja yhteisöalan opiskelijat paistavat lättöjä ulkona, sosiaali- ja terveysalan opiskelijat pitävät hyvinvointia edistäviä pisteitä.

Ollaan yhteydessä alueen verkostoihin. Poliisi, etsivä- ja nuorisotyö, liikenneturva, Ehyt ry, Ehjä ry, ensi- ja turvakoti, mielenterveystalo, päihde ja mielenterveyspalveluita tuottavat organisaatiot ja järjestöt sekä hankkeet, liikuntaseurat, Nuorisokeskus, SPR, nuorten työpajat.

Kutsutaan tilaisuuteen osallistujat paikalle ja tehdään myös lehdistötiedote. Tilaisuus edellyttää yhteistä suunnittelua, aikataulutusta, tilojen ja tarjoilujen järjestelyä sekä loppusiivouksen hoitamista.

Lisätietoa: anne.etelaaho@kpedu.fi (Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä)

<https://www.kpedu.fi/kampanjat/parvessa-parempi-2/opiskelijoiden-vaikutusmahdollisuudet>

Minä, me ja ammatillinen koulutus

Opiskeluhyvinvoinnin käytännöissä osallisuus on aktiivista osallistumista ja toimintaa. Opiskelijat toimivat tasavertaisina kumppaneina henkilökunnan kanssa. Laajimmallaan opiskelijat toimivat koko ammatillisen koulutuksen edustajina. Tätä tapahtuu silloin kun opiskelijat ovat vaikkapa työpaikalla oppimassa, mutta tämä edustuksellisuus voi saada myös laajempia ja yhteisöllisempiä muotoja. Kuten esimerkiksi opiskelijoiden järjestämässä musiikkifestivaalissa:

Down by the Sunti -musiikkifestivaali

Down by the Sunti –musiikkifestivaali (DBTS) on Keski-Pohjanmaan konservatorion toisen asteen musiikinopiskelijoiden itsensä järjestämä viikon mittainen tapahtuma toukokuussa Kokkolan keskustassa. Tapahtuma järjestettiin 20.-24.5.2019 ja se on tarkoitus järjestää vuosittain.

Oppilaskunta valitsee keskuudestaan työryhmän suunnittelemaan festivaalia. Mukaan yhteistyöhön otetaan myös Centria AMK:n opiskelijoita sekä molempien oppilaitosten henkilökuntaa. Opiskelijat kokoavat esiintyvät musiikkiryhmät ja sopivat esiintymiset kahviloihin, ravintoloihin, kirjastoon, kadulle, torille ym. He huolehtivat myös tarvittavista luvista, ilmoituksista, kalustosta, markkinoinnista ja muista käytännön asioista.

Esiintymisten yhteydessä on mahdollista suorittaa ammatilliseen koulutukseen kuuluvia näyttöjä.

Lisätieto: juhani.koivisto@kpkonsa.fi (Keski-Pohjanmaan konservatorio)

<https://www.kpedu.fi/kampanjat/parvessa-parempi-2/opiskelijaa-voimannuttavat-menetelmät>

Musiikkifestivaali on yksi esimerkki käytännöstä, jossa opiskelijat tuottavat itse omaa osallisuuttaan. Osallisuus ei ole *kuulemista*, *huomioimista* tai *mukaan ottamista* vaan omaehtoista aktiivista toiminnallisuutta. Opiskelijoiden roolia oman osallisuutensa tuottajina tarkastellaan lähemmin seuraavassa alaluvussa.

OPISKELIJAT OMAA OSALLISUUTTAAN TUOTTAMASSA

Tutor-toiminta

Osallisuuskäytännöissä toteutuu usein "opiskelijat tekevät opiskelijoille" -ajatus. Tämä tavoite saa selkeän ja perinteisen muodon esimerkiksi tutor-toiminnassa ja opiskelijakunnissa.

Tutorilla tarkoitetaan yleensä aloittavan opiskelijan opintoja ohjaavaa vanhempaa opiskelijaa. Tutor auttaa, ohjaa, opastaa, tukee ja aktivoi. Tutoreilla on tärkeä rooli myös

oppilaitoksen ilmapiiriin vaikuttamisessa sekä opiskelijoiden ja henkilökunnan välisenä linkkinä; tutorit ovat kuin opiskelijoiden luottamushenkilöitä tai urheilujoukkueiden kapteeneja.

Tutor-toiminnasta on aiemmin kirjoitettu opaskirja Parvessa parempi -hankkeen toimesta:

Tutor-toiminnan opas

Opaskirja oppilaitosten henkilökunnalle ja opiskelijoille. Tutortoiminnan tavoitteeksi määritellään: *Tutortoiminnan tavoitteena on auttaa ja tukea aloittavia opiskelijoita sopeutumaan uuteen opiskeluympäristöön ja pääsemään mukaan opiskeluyhteisöön. Tärkeä tavoite on myös opiskelijoiden ja toimipaikan henkilökunnan välisen vuorovaikutuksen aktivoiminen. Tutorit toimivat äänitorvena ja sanaanasaattajana opiskelijoiden ja henkilökunnan välillä.*

Opaskirja löytyy osoitteesta: <https://www.kpedu.fi/kampanjat/parvessaparempi/tutor-opiskelijakuntatoiminta>

Opiskelijakunnilla on vankat perinteet ammatillisissa oppilaitoksissa. Opiskelijakuntien asema on kirjattu lakiin, eli opiskelijakuntien perustaminen, niiden edellytysten turvaaminen ja toiminnan kehittäminen kuuluvat koulutuksen järjestäjien vastuutehtäviin.

Opiskelijakunnat

Parvessa parempi -hankkeen aikana on kirjoitettu erillinen opaskirja myös opiskelijakunnista. Oppaassa on perustietoa osallisuudesta, opiskelijakuntatoiminnan rakenteesta ja yhteistoiminnallisuuden merkityksestä. Oppaassa esitellään opiskelijakunnan hallituksen toiminta, valintaprosessi, kokouksen kulku ja hallitustyöskentely:

Opiskelijakuntatoiminnan opas

Oppaan mukaan opiskelijoista valittavan opiskelijakunnan hallituksen tarkoituksena on: *ajaa asioita kaikkien opiskelijoiden etujen mukaisesti. Opiskelijakunnan toiminta on tärkeä osa demokraattista toimintakulttuuria, se kehittää opiskelijoiden valmiuksia toimia omien ryhmien edustajina ja harjaantua neuvotteluun perustuvaan yhteistoimintaan. Osallisuus ei ole synnynnäistä vaan osallistumisessa*

tarvittavia taitoja on opetettava ja kehitettävä. Opiskelijakuntatoiminnan kautta pyritään saavuttamaan osallistumisessa ja demokratian toteuttamisessa tarvittavia valmiuksia.

Opaskirja löytyy osoitteesta: <https://www.kpedu.fi/kampanjat/parvessaparempi/tutor-opiskelijakuntatoiminta>

Toimintaa on myös opinnollistettu: <https://www.kpedu.fi/kampanjat/parvessa-parempi-2/opiskelijoiden-vaikutusmahdollisuudet>

Opiskelijakuntatoiminnan kehittämistarpeet liittyvät esimerkiksi osallisuuden ulkoistamisen ja näennäisvaikuttamisen kitkemiseen. *Ulkoistamisella* tarkoitetaan sitä, että opiskelijakunnat ovat kuin saarekkeita, joissa opiskelijat saavat toteuttaa osallisuutta, ilman että oppilaitoksen kokonaistoiminnan ja -kulttuurin tarvitsee muuttua. *Näennäisvaikuttaminen* on taas nimensä mukaisesti sitä, että opiskelijoita kuullaan ja heille järjestetään vaikuttamisen foorumeita, mutta mielipiteillä ei ole todellista vaikutusvaltaa.

Opiskelijakuntien toiminta onkin pyritty saamaan yhä selkeämmin osaksi oppilaitoksen normaalia toimintaa. Opiskelijakunnat ja muut opiskelijoiden vaikuttamiskanavat on integroitu osaksi oppilaitosten vuosisuunnittelua ja päätöksentekojärjestelmiä. Toimintaa on jalostettu esimerkiksi Satedussa, jossa on luotu systemaattisia malleja opiskelijakunnan rakenteelle, tehtäville ja yhteistyömuodoille. Näistä malleista koostuu opiskelijakuntatoiminnan *kokonaisarkkitehtuuri*:

Opiskelijakuntatoiminnan kokonaisarkkitehtuuri

Käytäntö on opiskelijakuntatoiminnan kokonaisarkkitehtuuri, jossa opiskelijat pystyvät havainnoimaan oman vaikuttamistyönsä sijoittumisen oppilaitosorganisaatiossa. Malli elää opiskelijoiden äänellä, eli jokaisella Sataedun opiskelijalla on mahdollisuus olla konkreettisesti mukana vaikuttamistyössä.

Toimipaikkojen opiskelijakunnan hallitukset on valmennettu hyödyntämään erilaisia toiminnallisia menetelmiä opiskelijoiden kuulemiselle ja ajatteluun osallistamiselle. Opiskelijoiden näkemyksille ja kokemustiedolle on avoin väylä keskusteluun oppilaitosjohdon kanssa.

Malli antaa eri toimipaikkojen opiskelijoille yhdenmukaiset mahdollisuudet osallistua. Malli on myös lähtökohta vuoropuhelulle opiskelijoiden ja oppilaitosjohdon kesken ja se avaa uusia mahdollisuuksia yhteiselle kehittämiselle.

Malli pitää olla esillä ja näkyvillä. Kaikessa vaikuttamistoiminnassa ja kohtaamisissa pitää aina osoittaa toiminnan kytkentä kehitettyyn kokonaisuuteen.

Toimiva opiskelijakunta -malli rakentuu osista:

- opiskelijoiden työtila = yhteinen dokumentoinnin ja informaatio-ohjauksen alusta IN TRAssa
- hallituksen toimintasuunnitelma
- opiskelijakunnan hallitusten toiminnalliset menetelmät
- opiskelijakunnan hallitusten tehtävät ja toiminnan suunnittelu
- kaikille opiskelijoille avoimet rehtorin kyselytunnit
- opiskelijoiden edustus keskeisillä foorumeilla
- Sataedun opiskelijakunnan hallituksen ja Sataedun johtoryhmän keskustelutilaisuudet

Lisätietoa: suvi.hyyrykoski@sataedu.fi (Sataedu)

<https://www.kpedu.fi/kampanjat/parvessa-parempi-2/opiskelijoiden-vaikutusmahdollisuudet>

Opiskelijakuntien nykyrooli perustuu opiskelijoiden, henkilökunnan ja johdon tiiviimpään vuorovaikutukseen. Opiskelijat saavat tasa-arvoisemman aseman oppilaitosten arjessa, toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä.

Opiskelijakuntien roolin vahvistaminen näkyy myös siinä, että niiden sisäistä toimintaa kehitetään systemaattisesti ja organisaatioiden kehittämisstrategioita noudattaen. Pidetään opiskelijakuntien hallitusten koulutuspäiviä, huolehditaan markkinoinnista ja viestinnästä, tehdään vuosikelloja ja järjestetään alueellista yhteistyötä. Monet käytännöt pyrkivät opiskelijakunnan näkyvyyden ja kattavuuden parantamiseen:

Osallistava ja näkyvä opiskelijakuntatyö

Opiskelijakuntatoimintaa on tuotu esille luomalla opiskelijakunta FOKUSelle uusi logo opiskelijoiden toimesta. Näkyvyyttä on edistetty FOKUS-jäsenien huppareilla ja logolla. Opiskelijakunnan toimintaa on tuotu mahdolliseksi seurata myös blogista: seduelamaa@blogspot.com

Opiskelijakuntatoiminnassa mukana oleville on mahdollistettu edustaminen Sedu-tasolla, paikallistasolla, maakunnallisella ja kansallisella tasolla, erilaisilla kehittämispäivillä, kokouksissa ja haastatteluisissa. Opiskelijoita on innostettu myös opiskelijajärjestöjen toimintaan.

Opiskelijakunta-, opiskelijafoorumi-, tutortoiminnasta sekä erilaisista edustustehtävistä on kirjoitettu toteutussuunnitelmat. Lisäksi on tehty ohjeet kuinka opintoja voi kerryttää osallistumalla ja vaikuttamalla. Opiskelijakuntatoiminta irroitettiin lukuvuosiajattelusta toiminnan kehittämisen ja jatkuvuuden saamisen vuoksi. Yksiköiden opiskelufoorumitoimintaa ollaan aktivoitu FOKUS-opiskelijoiden kautta.

SEDUssa on järjestetty opiskelijafoorumeiden kokoontumisajot, joissa kaikkien yksiköiden foorumilaiset pääsivät kohtaamaan ja innostamaan toisiaan. Kokoontumisajoissa käytiin läpi yhteiset opiskelijakuntatyön asiat sekä tulevat tapahtumat ja tärkeät teemat. Opiskelijat keskustelivat arjen asioista ja lähettivät terveisiä johdolle. Terveisistä koottiin oma "lööppi" ja opiskelijakunnan hallituksen edustajat toimittivat sen vararehtorille. Tapaamiset opiskelijakunnan hallituksen edustajien ja vararehtorin kanssa sovittiin säännöllisiksi.

Opiskelijakunta on toteuttanut myös kyselyt, joilla on tuotu osallistumista ja vaikuttamista näkyväksi niin messuilla kuin yksiköissä.

Lisätietoa: tiina.parantainen@sedu.fi (Koulutuskeskus Sedu)

<https://www.kpedu.fi/kampanjat/parvessa-parempi-2/opiskelijoiden-vaikutusmahdollisuudet>

Modernit opiskelijakunnat tiivistävät rajapintoja oppilaitosten perustoimintaan. Opiskelijoille pyritään järjestämään edustus erilaisiin henkilökunnan päätöksentekoeleimiin ja -foorumeihin, tiimeihin ja hyvinvointiryhmiin. Tämä edustuksellisuus on suhteellisen pitkällä esimerkiksi Riveriassa:

Riverian opiskelijakunnan edustus eri toiminnoissa

- yhtymävaltuustojen yhteydessä valtuutettujen kanssa keskustelu
- puheenjohtajat laajennetun johtoryhmän jäsenenä sekä strategiatyöryhmässä
- edustaja oppilaitoksen opiskeluhuoltoryhmässä ja opiskeluhuollon toimikunnassa

- tavoitteena saada opiskelijoiden edustaja kuntayhtymän hallitukseen
- opiskelijoiden puheenvuorot koulutusyksiköiden henkilöstökokouksissa
- edustajat Riverian asennetyöryhmässä

Lisätietoa: janne.lilja@riveria.fi (Riveria)

Opiskelijakuntien ja muiden vaikuttamiskanavien merkitys ei rajoitu pelkästään osallisuuden kokemuksen tuottamiseen. Ne toimivat myös oppimisympäristöinä, joissa opiskelijat saavat demokratiakasvatusta ja koulutusta eri päätöksentekuelimien toimintaan. Opiskelijakuntien ympärille voidaan järjestää esimerkiksi politiikkaviikkoja, nuorisovaaleja tai kansanedustajaehdokkaiden vaalipaneeleja. Opiskelijakunnat valmentavat opiskelijoita poliittisiksi kansalaisiksi demokraattisen yhteiskunnan ihanteiden mukaan; opiskelijat oppivat äänestäjiksi, kriittisiksi keskustelijoiksi ja myös poliitikoiksi.

Opiskelijat tasa-arvoisina kehittämiskumppaneina

Parvessa parempi 2 -hankkeen käytännöillä pyritään opiskelijoiden kuulemisjärjestelmän tehostamiseen ja vuoropuhelun lisäämiseen. Tällä korjataan (perinteistä) vajetta, jossa kuuleminen jää vain kuulemiseksi ilman todellista vaikuttamisen kokemusta. Kuulemiskäytäntöihin onkin hyvä yhdistää yhteistä vuoropuhelua opiskelijoiden ja henkilökunnan kesken. Kysymyksiin tulee antaa vastauksia, kuulemisen tulee johtaa vaikutuksiin. Mappi ö:kin voi olla vaikutus, mikäli mappiin siirtäminen tehdään perustellusti ja näkyvästi.

Uudet käytännöt antavat opiskelijoille tasavertaisen aseman oman oppilaitosyhteisönsä kehittäjinä. Käytännöt perustuvat opiskelijoiden, henkilöstön ja johdon tapaamisiin. Asialistalle nostetaan oppilaitoksen kehittämiseen liittyviä yhteisiä asioita. Yhteinen käsittely tekee niistä vielä enemmän yhteisiä. Riveriassa on käytössä Kipinätreffit ja Kaustisen Evankelisessa Opistossa kokoonnutaan iltapäiväkahveille.

Kipinätreffit

Säännölliset tapaamiset organisaation eri tasoilla opiskelijoiden, henkilöstön ja esimiesten välillä. Tavoitteena yhteishengen ja vuorovaikutuksen ylläpito sekä asioiden ja toimintatapojen parantaminen. Yhteinen vastuu asioiden hoitamisessa ja nopea puuttuminen kehittämistarpeisiin.

Lukuvuoden 2018-19 yhteisinä teemoina ovat hoks-prosessi, valtakunnalliset opiskelijakyselyt, työpaikalla järjestettävä koulutus sekä tilojen käyttöön liittyvät asiat. Riveriassa tapaamisia on järjestetty kampuksittain sekä oppilaitoksen tasolla. Tilaisuudet ovat hyvin keskustelevia. Teemoituksesta huolimatta esiin tulee laajasti opiskelijoiden näkemyksiä toiminnasta ja tarvittavista parannuksista. Niihin on pystytty myös nopeasti vastaamaan.

Lisätieto: janne.lilja@riveria.fi (Riveria)

<https://www.kpedu.fi/kampanjat/parvessa-parempi-2/opiskelijoiden-vaikutusmahdollisuudet>

Opiskelijakunnan iltapäiväkahvit:

Muutaman kerran lukuvuodessa ilmainen kahvihetki opiskelijoille, jolloin voi antaa palautetta sekä tavata henkilökuntaa, opiskeluhoitoa ja johtoa.

Lisätieto: Henna.harju@edu.kaustinen.fi (Kaustisen Evankelinen Opisto)

<https://www.kpedu.fi/kampanjat/parvessa-parempi-2/opiskelijaa-voimannuttavat-menetelmät>

Kipinätreffien ja iltapäiväkahvien kaltaisilla käytännöillä lisätään siis opiskelijoiden vaikuttamismahdollisuuksia ja saadaan syötteitä oppilaitoksen toiminnan kehittämiseksi.

Osallistavassa oppilaitoksessa vaikuttamista ei kuitenkaan ulkoisteta yksittäisiin käytäntöihin vaan tasa-arvoisen kuulemisen ajatus on yhteinen arvo ja osa arkea. Osallisuus, yhteisöllisyys ja demokraattinen tasa-arvoisuus läpäisevät oppilaitoksen toimintaa kaikilla tasoilla.

MITÄ OSALLISUUDEN KEHITTÄMINEN VAATII?

Aiemmin on jo todettu, että osallistavan ja yhteisöllisen oppilaitoksen rakentaminen edellyttää osallisuushenkistä mieltä ja oikeaa asennetta. Jokainen on tästä osaltaan vastuussa, mutta oppilaitoksen johdon toiminta välittyy ja heijastuu organisaation kaikille tasoille. Arvo- ja esimerkkijohtajuuden lisäksi tarvitaan osallisuuden mahdollistamista, suunnittelua ja resursseja.

Parvessa parempi 2- hankkeen työseminaarissa (kesäkuu 2019) osallisuuden kehittämishaasteita mietittiin pienryhmissä. Ryhmäkeskustelussa koottiin kokemusasiantuntijoiden kehittämisehdotuksia oppilaitoksille. Alla on kuvattu ehdotuksia ja toiveita eri toimijatahoille:

Oppilaitoksen johto:

- luottamuksen, avoimuuden ja arvostuksen ilmapiiri
- kytkee osallisuuden strategioihin ja suunnitelmiin
- tukee henkilökuntaa yhteisölliseen toimintaan
- linjaa osallistumismahdollisuudet (toimintatavat, aikaa ja rahaa)
- tekee yhteistyösopimukset
- osallisuus pedagogisen johtamisen osana
- foorumeihin osallistuminen

Opettajat:

- esimerkki opiskelijalle
- osallistuvat ja osallistavat yhdessä opiskelijoiden kanssa
- osallistava pedagogiikka arkisena asiana
- kysyy, keskustelee ja kuuntelee
- tuntee opiskelijat ja henkilökunnan
- tiimiopettaa ja tekee yhteistyötä
- ryhmäyttää
- opiskelijat mukana arjen kehittämisessä

Ohjaus ja opiskeluhoolto:

- mahdollisuus ja resurssit yhteisölliseen opiskeluhooltoon
- ohjaa osallistumaan (opiskelijakunta, tapahtumat, foorumit, kilpailu- ja edustustoiminta)

- kohtaa ja kunnioittaa
- kannustaa ja löytää voimavarat
- motivoi ja lisää itseohjautuvuutta

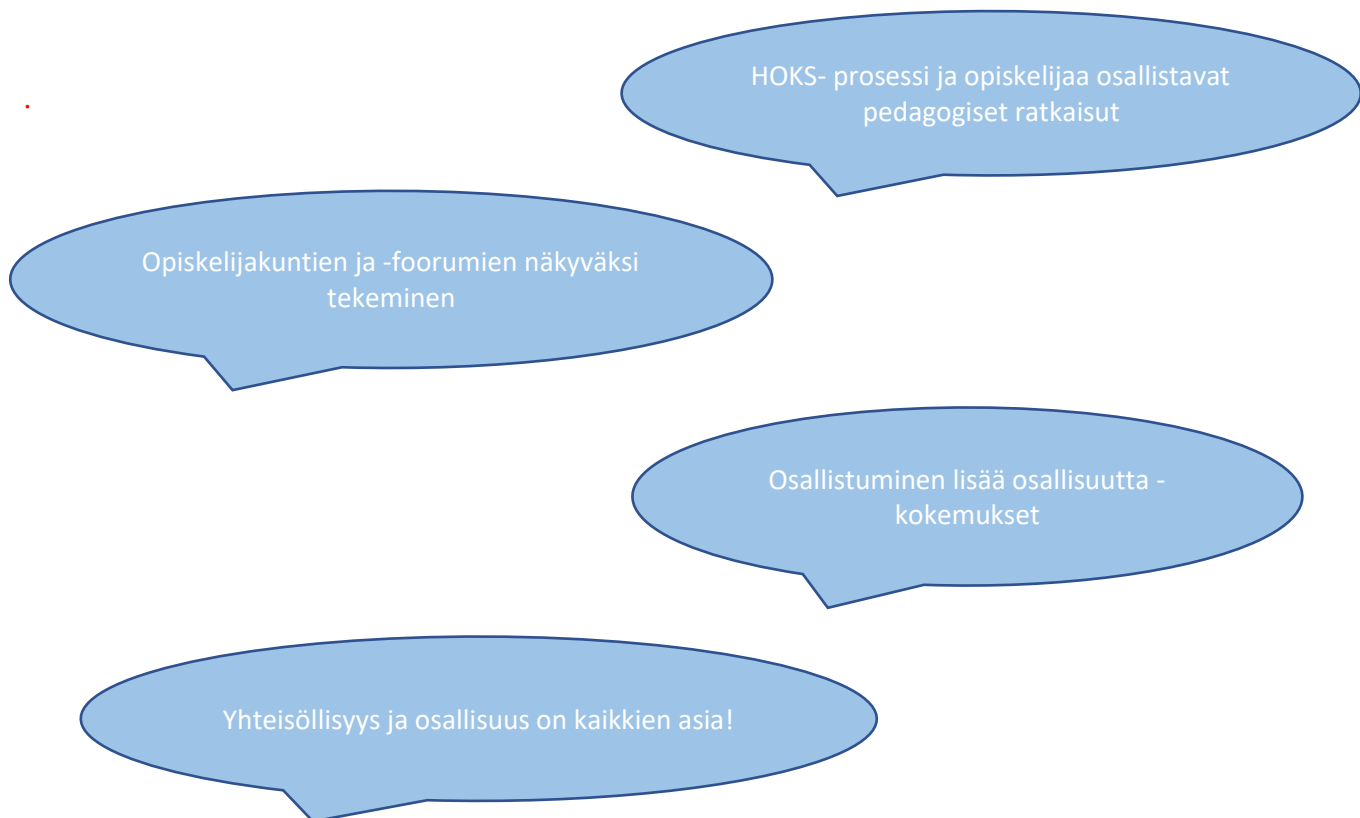
Opiskelija:

- tunnistaa voimavaransa
- vastaanottaa apua tarvittaessa
- kiinnostunut omasta oppimisestaan
- on osallistuva ja aktiivinen opiskelussa
- omasta hyvinvoinnista huolehtiminen
- arjen hallinta, uni ja ravinto
- omista ideoista ja tarpeista kertominen
- saa osallistumisesta hyviä osallisuuden ja merkityksellisyyden kokemuksia
- mahdollisuus hankkia osaamispisteitä osallistumalla

Parvessa parempi 2- hankkeen toimijat kokosivat kesällä 2019 omia ajatuksiaan myös selkeiksi iskulauseiksi. Ajatukset ja tarpeet on koottu puhekupliin:

Toteutus suunnitelmat aktiiviseen osallistuvaan opiskeluun

Yhteisölliset tapahtumat ja toimintatavat – suunniteltu osallisuuden vuosikello

Vaikka yhteisöllisyys ja osallisuus on kaikkien asia, niin osallisuudesta huolehtiminen vaatii usein erityistä vastuuhenkilöä. Osallisuutta tukee koordinaattori ja unilukkari, joka järjestee ja suunnittelee kokonaiskuvan sekä pitää osallisuuden, yhteisöllisyyden ja tasa-arvoisuuden periaatteet näkyvillä.

Myös yksittäiset osallisuuskäytännöt vaativat usein tiettyä primus motoria. Tämä käynnistävä voima voi olla yksittäinen henkilö tai yhteistyötä tekevä tiimi, joka suunnittelee toiminnan ja osallistaa (kutsuu, houkuttelee) laajemman yhteisön mukaan. Hyvin yleistä on se, että osallisuustoimintaa organisoii opiskelijakunta- tai tutortoiminnasta vastaava opettaja. Yhtä

yleistä on se, että käynnistävänä ja aktiivisena voimana toimii opiskelijakunta tai joukko muuten innokkaita opiskelijoita.

Henkilökunnan edustajille käytäntöihin osallistuminen on usein omaan työhön liittyvä asia; tapahtuma, toimintamalli tai uusi tapa nähdään merkityksellisenä ja omia työtavoitteita tukevana. Esimerkiksi opinto-ohjaaja näkee käytännön hyödyllisyyden ohjauksen tukena, opettaja vertaisoppimisen mahdollistajana ja opiskeluhuollon työntekijä on sisäistänyt osallisuuden ja hyvinvoinnin yhteyden.

Olennaista on se, ettei osallisuuskäytäntöjä koeta irrallisiksi ja ylimääräisiksi, omaa työtä haittaaviksi jutuiksi. Primus motorien ja käynnistävien ryhmien eräänä tehtävänä on myydä osallisuuden ideaa myös muille, joista osa saattaa vastustaa "turhaa" leikkimistä, opetusta haittaavia teemapäiviä tai aikaa vievää kaikkien kuulemistä. Yksi keino on hyvä integrointi, jossa osallisuuskäytännöt yhdistetään oppimiseen ja ohjautumiseen; saadaan kaksi kärpystä yhdellä iskulla. Primus motorien tehtävänä on myös osallisuuden (vuosi)kellon soittaminen; opilaitosväen kutsuminen osallisuusmenoihin.

<http://www.kpedu.fi/parvessaparempi>

point college
PORVOO - BORGÅ

BRAHE
Koulutuskeskus Brahe

sedu

